

תרגילי סגנון (1)

קו 5 בעשרה נוסחים

אור גראור

יצירה זו מבוססת על ספרו של רמון קנו "תרגילי סגנון" שראה אור לראשונה בשנת 1947, אך נחשב בעיני אנשי חבורת אוליפו (שקנו נמנה עם מייסדיה) ליצירה אוליפיאנית שהקדימה את זמנה. "תרגילי סגנון" נפתח בסיפור קצר ובנאלי גמכוון על התרחשות שאירעה בחשמלית קו S בפריז, ובהמשך מסופר אותו הסיפור בתשעים ותשע דרכים שונות, שחלקן מבוססות על שינוי סגנון הכתיבה או המִשלב הלשוני, ויתרן – על מגבלות צורניות למיניהן. בעיבוד שלהלן מועתקת הסביבה הפריזאית של שנות הארבעים לתלֵאביב העכשווית.

רשימות

באוטובוס 5, בשעת שיא. בחור בן 26 בערך, כובע לָבד עם חוט במקום סרט, צוואר ארוך מדי, כאילו מישוהו שיחק בו משיכת חבל. אנשים יורדים. הבחור הנ"ל מתעצבן על גבר שעומד לידו. הוא מאשים אותו בכך שהוא דוחף אותו בכל פעם שמישהו עובר. קול בכייני שאמור להיות אגרסיבי. כשהוא רואה כיסא פנוי, הוא זורק את עצמו לתוכו.

שעתיים אחר־כך אני רואה אותו בכיכר דיזנגוף, תחנה אחת לפני קינג ג'ורג'. הוא נמצא עם חבר שאומר לו: "אתה צריך להוסיף כפתור למעיל שלך." הוא מראה לו איפה (בדש המעיל) ומדוע.

אחורה פנה

כדאי שתוסיף עוד כפתור למעיל שלך, אמר לו חברו. פגשתי אותו במרכז כיכר דיזנגוף, אחרי שעזבתי אותו בזמן שהוא מיהר לתפוס כיסא. הוא בדיוק התרעם על כך שהוא נדחף על־ידי נוסע אחר, שדחף אותו, לפי מה שהוא אמר, בכל פעם שמישהו ירד. האישי הצעיר והצנום הזה חבש כובע מגוחך. כל זה התרחש על מדרגות אוטובוס קו 5, שהיה מלא באותם צהריים.

דיוק

באוטובוס של קו 5, 10 מטר אורך, 3 רוחב, 6 גובה, במרחק 3.6 ק"מ מנקודת ההתחלה שלו, עמוס ב-48 אנשים, ב-12:17 בצהריים, איש ממין זכר, בן 27 שנים, 3 חודשים ושמונה ימים, בגובה 1.72 מ' ובמשקל של 65 ק"ג, שחבש כובע בגובה 35 ס"מ, שמסביב לכיפתו היה סרט באורך 60 ס"מ, הפריע לגבר בן 48 שנים, 4 חודשים ו-3 ימים, בגובה 1.68 מ' ובמשקל של 77 ק"ג, תוך שימוש ב-14 מילים שהגיתן נמשכה 5 שניות, ושרמוז על הזזות לא-רצונית של בין 15 ל-20 ס"מ. אחר כך הוא הלך והתיישב במרחק של 1.1 מ' ממנו.

57 דקות אחר כך הוא היה במרחק 10 מ' מהכניסה התת-קרקעית לתחנה המרכזית החדשה והתהלך קדימה ואחורה במסלול באורך 30 מ' יחד עם חבר בן 28 שנים, בגובה 1.70 מ' ובעל משקל של 71 ק"ג, שהמליץ לו ב-15 מילים להזיז ב-5 ס"מ כפתור בקוטר 3 ס"מ בכיוון הזנית.

מאמר מוסגר

האוטובוס הגיע עמוס בנוסעים (אני מקווה שאני לא אפספס אותו. אוה, יופי, יש בדיוק עוד מקום בשבילי). אחד מהם (פרצוף מוזר יש לו, עם הצוואר העצום הזה) חבש כובע לְבד רך עם מעין צמה סביבו במקום סרט (סתם משוויץ, יעני) ולפתע הוא התחיל (הי, מה נכנס בו) להשמיץ את שכנו (הבחור השני לא מתייחס אליו) ולהוכיח אותו על כך שהוא דורך בכוונה (עושה רושם שהוא מחפש צרות, אבל הוא יירגע) על בהונותיו. אבל מכיוון שהיה מקום פנוי בפנים (מה אמרתי לכם), הוא הפנה אליו את גבו ומיהר לתפוס את הכיסא.

בערך שעתיים אחר כך (צירוף מקרים מוזר) הוא היה בכיכר דיזנגוף עם חבר (גנדרן, מהסוג שלו) שהצביע באצבעו המורה על כפתור במעילו (מה לכל הרוחות הוא אומר לו?).

לועזית

יום אחד עמדתי על הפלטפורמה האחורית של אוטובוס 5 וראיתי סטודנט צעיר עם פיגורה גרוטסקית, חסרת כל פרופורצייה, וקסקט אבסורדי על הראש.

האינפנטיל לא חיכה הרבה לפני שהוא פתח בקונפליקט פיזי עם ג'נטלמן פלגמטי שעמד לידו. הארגומנט המפוכרך של הפרסונה הזאת היה שהג'נטלמן מועדך לו בנושגלנטיות את נעלי הג'וגינג.

מעט מאוחר יותר, כשנסעתי בחזרה לווילה שלי, ראיתי אותו שוב בכיכר דיזנגוף, מדסקס עם איזה קולגה את המורה האחרונה מפריז. הקולגה הצביע על הפראק שלו והסביר לו שהוא צריך לשנות את הפוזיציה של הריצ'רץ'.

חייל / נדב"ר / צבאית

קיבלתי חמשו"ש מהקב"ן, אז כבר לקחתי את הרגילה ונסעתי הביתה בסופ"ש. חיכיתי עם הקיטבג בשמש, מזיע בתוך הדקרונ, עד שהאוטובוס הגיע לש"ג של הבסיס. האוטובוס היה מלא, אבל הראיתי לנהג את החוגר שלי והוא נתן לי לעלות. עמדתי בחיבור של האוטובוס כדי שהגלילון שלי לא ייתקע באף אחד וראיתי שם איזה פִּיֶּסְטוֹן בְּלֶמ"ז עם צוואר לא תקני וכומתה בלאי – הוא שיפֶּצֵר לה חוט במקום סרט קרבי. הצעיר הזה התקיף קצינ עם פלאפלים על הכתפיים בטענה שהוא דורך לו על הבהונות. הרס"ן דפק לו תלונה במקום על שבירת דיסטאנס, והטירון נסוג במייד לישפר עמדה בכיסא פנוי.

שתי ארוכות אחר כך ראיתי שוב את הפעור ההוא מפטרל עם סחבק שלו על ציר "קינג'ג'ורג". הסחבק הצביע על הרובון של הג'ובניק ואמר לו: "אח שלי, חסר לך כפתור מתחת ל'צ'יקו. תשפצר אחד מהר, לפני שהרס"ר יתפוס אותך." זב"שו, אמרתי לעצמי.

ערס

תִּשְׁמַע קטע קורע, אין, תְּיָמֵת מְצוּחֶק. איזה צואוריים אחד אמרתי ניסע לברכת גורדון. בטח באוטובוס, מה, שאני ילך ברגל, למה מי מת? איך שאוטובוס מגיע, כולם ניסו לעלות עליו במכה אחת, כאילו כל אחד מהאפסים אָאָלָה איזה מלך או משהו. שלא תחשוב שיצאתי קטן, כן, למה אני יודע לדחוף יפה מאוד. איך שאני נכנס, הנהג עושה לי: "מה עם כסף?" "נראה לך באמת? שתוק, שלא תחטוף מכות. יאללה, סע כבר," אמרתי לו, למה מה קרה שאני ישלם, מה אני פראיר? איך שאני נכנס בפנים אני רואה איזה לֶפֶלֶף עם צוואר של ג'ירפה וכובע מה־זה מכוער עם חוט מסביב, בִּימָא שְׁלִי. ופתאום, כאילו

כלום, אַחַנּוּן אֶזְהָ מִתְחִיל לַצְעוּק עַל אִיזָה מִיִּשְׁהוּ לִיד, שֶׁהוּא דוּחֵף אוֹתוֹ וְדוֹרֵךְ לוֹ עַל אָרְגָלִיִּים. הֵייתִי בְטוּחַ – הַחֲנּוּן הוֹלֵךְ לַחֲטוּף תְּמֻכּוֹת שֶׁל הַחַיִּים שְׁלוֹ, שֶׁהָאִישׁ הַשְּׁנִי יִקְרַע לוֹ תְּצוּרָה, אֲבָל לִפְנֵי שֶׁקִּיבֵל אֶפִּילוֹ לְטִמָּה אַחַת, הוּא בִּרְחַ כְּמוֹ אִיזָה נִקְבָּה וְהֵתִישֵׁב רְחוֹק רְחוֹק, עַל כִּסֵּא רִיק.

אַחֲרֵי אִיזָה שְׁתֵּי שְׁעוֹת רֵאִיתִי אוֹתוֹ עוֹד פַּעַם לִיד הַתְּחַנָּה בְּקִינְג'וֹרְג'. הוּא הַסְּתוּבֵב בְּרְחוּב עִם סַחֲבֵק שְׁלוֹ שְׁבָא אֵלָיו בְּדִיבּוֹר: "גִּבֵּר, תְּצָרִיךְ לִשִּׁים עוֹד כְּפַתּוֹר עַל הַמַּעִיל'שָׁךְ, לְמָה עִכְשִׁיו אַתָּה נִרְאָה מָה זֶה דְּפוֹק." וּוְאֵלֶּלָה צָדֵק.

שִׁדּוֹר סְפוֹרֵט

"עֵרֵב טוֹב לְצוֹפִים בְּבֵית וּבְרוּכִים הַבָּאִים לְמַדְרַגּוֹת אוֹטוּבוֹס קו 5. יֵשׁ לָנוּ הִרְבָּה אֲנָשִׁים עַל הַמַּדְרַגּוֹת הַיּוֹם, נִכּוֹן, אִיצִיק?"
"נִכּוֹן, שְׁמַעוֹן, הָאוֹטוּבוֹס מֵלֵא בְּמִיּוּחַד הַיּוֹם. אֲנִי מְקוּוֹה שְׁשׁוּמְעִים אוֹתָנוּ מֵעַל רַעַשׁ הַנוֹסְעִים."
"צְפוּיָה לָנוּ נְסִיעָה מֵרַתְקַת הַיּוֹם. מִיֵּד נַחְזוֹר עִם סִיקוֹר מֵלֵא בְּשִׁדּוֹר יִשִּׁיר שֶׁל הַנְּסִיעָה, אַחֲרֵי הַחֲסוֹת."

הַסְּגוּנּוֹן הַנּוֹכַחִי מוּבָא לָכֶם בַּחֲסוֹת הַמִּשְׁקָה הַמֵּרְעֵנָן שֶׁל הָאוֹלִימְפִיאָדָה. רֵק הַמִּשְׁקָה הַמֵּרְעֵנָן שֶׁל הָאוֹלִימְפִיאָדָה מֵרְעֵנָן אֶת הָאֲתֵלֵטִים הָאוֹלִימְפִיִּים. וּבַחֲסוֹת מֵלוֹן הוֹוֵרִידִים הַמֶּלֶךְ ג'וֹרְג'. לַחוּפְשָׁה שְׁעוּלָה עַל כָּל הַצִּיפּוּיּוֹת בַּחֲרוֹ בְּאֶחָד מֵמִלּוֹנוֹת שִׁינְקִין.

"בְּרוּכִים חֲזָרָה לְשִׁדּוֹר הַמֵּתֻמָּשֵׁךְ שֶׁלָּנוּ מִמַּדְרַגּוֹת הָאוֹטוּבוֹס 5. וְאִיצִיק, אֲנִי חוֹשֵׁב שְׁאֵנִי כִּבֵּר יִכּוֹל לְרֵאוֹת אֶת הָאֲתֵלֵט הָרֵאשׁוֹן שֶׁלָּנוּ."
"נִכּוֹן, שְׁמַעוֹן, עִם מֵטֵר תִּשְׁעִים וְשְׁלוֹשׁ שְׁרוּבּוֹ בְּצוּוֹאֵר קֶשֶׁה לְפַסֵּס אוֹתוֹ. שִׁים לֵב לְכוּבַע עַל הָרֵאשׁ שֶׁלוֹ. הוּא תְּמִיד מוֹפִיעַ כְּכוּבַע עִם צְמָה קְלוּעָה בְּמִקּוֹם סֵרֵט."
"הֵייתָ לוֹ עוֹנָה טוֹבָה בְּמִקְצוּעַ. הוּא לִקַּח כֶּסֶף בְּשִׁבִּיל אֲנַגּוּלָה בְּאֵלִיפּוֹת הָעוֹלָם וְסִיִּים שְׁנֵי בְּמוֹקְדְמוֹת אֶתְמוֹל."
"בְּהַחֲלֵט, שְׁמַעוֹן, וְלִמְרוֹת זֹאת, הַמֵּאֲמָן שֶׁלוֹ מֵתְלוּנָן שֶׁהוּא מֵתֵרְגֵז בְּמַהִירוֹת בְּזִמְן הָאַחֲרוֹן. נְצַטְרֵךְ לְרֵאוֹת אִיךְ זֶה יִשְׁפִיעַ עַל הַבִּיצוּעִים שֶׁלוֹ הַיּוֹם."

"והנה המתחרה שלו מג'מייקה, בכיסא ליד. והוא פותח בדריכה קלסית על הבהונות. איזו עבודה יפה. איציק, זו מעיכה מקצועית."
"בהחלט, שמעון, ראינו אותו הרבה בשנים האחרונות, וכל שנה המעיכה שלו רק הולכת ומשתפרת. הוא בהחלט תענוג לעיניים."
"והנה, איציק, כמו שאמרת, הוא מתרגז מהר מדי ומתחיל לצעוק על הג'מייקני. כמה נקודות אתה חושב השופטים יורידו לו על זה?"
"לפחות חמש עשיריות, שמעון, ומציון התחלתי של 9.7 זה אומר שאנחנו לא נראה אותו על במת המדליות."
"עושה רושם שהוא הבין את זה בעצמו, איציק. הוא נוטש את הוויכוח ומתיישב בצד על כיסא ריק. איזה רגע דרמטי, איציק, איזה רגע דרמטי."

"נעבור עכשיו שעתיים קדימה לאולם הבימה, שם אותו ספורטאי, עם הכובע המוכר כל כך, מתמודד על תואר נוסף הערב – המעיל האופנתי ביותר."
"ושמעון, בוא תראה איך במכה אחת המתחרה שלו, שמתאמן יחד איתו במשך השנה, מראה לו שחסר לו כפתור במעיל. כפתור שלם! איזה רגע משפיל שבבילו, שמעון, איזה רגע נוראי."
"אנחנו לא נשמע את ההמנון שלו הערב, איציק, זה בטוח."

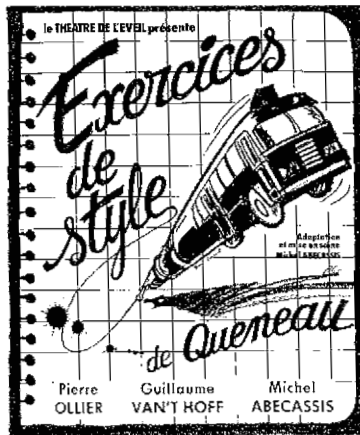
בוטני

לאחר פוטוסינתזה קצרה בשמש החמה טיפסתי על חממה שהיתה מלאה עד כדי כך שמרוב עצים לא ראו את היער. בין ציפורי גן עדן והערכות הבוכיות ראיתי נרקיס צעיר עם גבעול ארוך, שושנת-יריחו על הפנים ושעורה בעין. הראש כרוב הזה אכל ענבי זעם והרכיב את עצמו על זקן-סב מצוי עם שערות-סבא. העשב השוטה פתח עליו לוע-ארי וטען שהוא דרכנית-שעירה ושהוא חומס את היבלית-המצויה שלו. במזל לא נשפך דם-מכבים – הזקנן השעיר רק הוציא לו לשון-פר. הצנזן קמל, עקר שורשים ושתל את עצמו בגומה ריקה. ואני שואל אתכם, אם בארזים נפלה שלהבת – מה יעשו אזובי קיר?

שעתיים אחר כך, בכרי המרעה של הגנים הבוטניים, ראיתי את השתיל משתרך אנה ונענע בערוגות דיזונגוף עם ידי-חולות שהציע לו להוסיף ניצן לכותנה הצבעונית שלו, מתחת לעלי הכותרת, והבטיח לו שאז הוא יראה כפתור ופרה.

לשון המעטה

נסענו ביחד. איש צעיר, שלא נראה חכם במיוחד, שוחח עם האדם לידו במשך כמה דקות, ואז הוא הלך והתיישב. שעתיים אחר כך פגשתי אותו שוב. הוא היה עם חבר ודיבר על בגדים.

כרוזה של הצגה שנעשתה על פי תרגילי הסגנון של רמון קנו